

Izšla je ob 6 jutraj.
Stane enoletne . . . 240 K
mesečne 20
za vsak ozemlje 300
za tiskarstvo . . . 800
Oglaš se vsak sam višine
stolpca (88 mm) . . 2 K
mali oglaš do 30 mm
stolpca (88 mm) . . 1.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Uredništvo:
Miklošičeva cesta št. 18/2
Telefon št. 79
Upraviništvo:
Slovenski dom št. 2
Telefon št. 88
Račun iz. pos. del. urada
št. 11.642.

Ljubljana, 7. novembra.
Današnji »Naprej« nas interpellira, kakšno stališče zavzemajo demokrati napram predlogom, stavljenim od radikalne strani, da se naj povodom redukcije resorotov odpravi tudi ministrstvo za socialno politiko. Interpelacija je napisana v tonu, ki je v naši neodločeni in nesigurni politiki postal običajen in ki bi nas mogel dispensirati, da na »Naprejevo« vprašanje sploh odgovarjamo. Stvar je pa vendar tako važna, da smatramo za potrebno sprejeti jasno besedo.
Demokratski stranki ni treba pojasniti, kakšno stališče zavzema v zadevah socialne politike v naši državi. Zbor zaupnikov v Ljubljani, kongres stranke v Beogradu sta na naravnost manifestantno način povedala, da smatra jugoslovanska demokracija delo za socialni napredek našega naroda, skrb za ekonomsko in duševno povzdigo našega malega človeka, bodisi delavec, obrtnik, nameščeneec ali mali zemljodelce kot eno svojih glavnih programatičnih točk. Doseganje delovanje demokratske stranke tudi jasno pokazuje, kako globoko se zaveda te svoje dolžnosti. Njen socialno-politični program je poleg jugoslovanskega nacionalnega programa loči od konservativnih političnih skupin v naši državi. Reči smemo še več: njeno pozitivno socialnopolitično delo jo postavlja visoko nad stranke, ki na ves glas kričijo, da so socialne, ljudske, socialistične, pa vse svoje delo osredotočujejo na politična in državopravna vprašanja ter razne taktične umetnosti. Eden največjih socialnih problemov našega naroda in naše države, agrarni problem, je rešen le vsled vztrajne energije in skoraj samomorilnega napora demokratske stranke. Ni še spjeljan do kraja in ni spjeljan povsem tako, kakor je zahtevala naša stranka. Temu se ne smemo čuditi, ker demokratska stranka ni sama v posesti državne moči, temveč je vezana na kompromise, na katere je morala pristati, da se reši ono najvišje in najbitnejše vprašanje naše države, naša ustava.
Na polju socialnega skrbstva je jugoslovanska demokracija edina dosežala pozitivno delo in pozitivne uspehe. Socialni demokrati so v ministstvu za socialno politiko zapustili svoje marxistične programe in rudimentarno organizacijo, njihovi klerikalni nasledniki so porabili svoj čas v to, da spravijo še ono, kar je ustvaril gosp. Korač v kaotično stanje. Šele ko so demokrati po svojem zaupniku dr. Kukovcu prevzeli ministstvo za socialno politiko, se je tamkaj pričelo sistematično socialnopolitično delo, je bila ustvarjena dobra organizacija socialnega skrbstva v naši državi in je uredba za uredbo regulirala najnujnejša velika vprašanja na socialnem polju. Vprašanje invalidov, vojnih vdov in sirot, vprašanje socialnega zavarovanja v vseh njegovih panogah, zaščita delavstva pri delu, osiguranje interesnega zastopstva delavskih slojev potom delavskih zbornic, skrb za odpravo stanovanjske bede potom posebnega zakona o zidanju malih stanovanj, organizacija našega izseljenstva, zaščita zapuščenec ali zanemarjene dece. Vsi ti problemi so danes deloma rešeni, deloma za rešitev pripravljeni. Z delom demokratske stranke in njenega predstavitelja ministra Kukovca se je naša država postavila v vrsto modernih, naprednih držav. To delo je sankcioniral demokratski kongres in mu dal še posebno poudarka z izjavi predsednika stranke Ljube Davidoviča in ministra Kukovca, ki so bile sprejete z burnim odobravanjem.
Ali naj sedaj še dokazujemo, da je demokratska stranka za ohranitev ministarstva za socialno politiko? Njen parlamentarni izvrševalni organ, poslanski klub, se je skoro soglasno (izmed 90 so le 4 glasovi bili za spojitve ministarstva za socialno politiko z ministrom za narodno zdravje) izrekel za to, da osetne ta resort samostojen, ker ima izvrševati tako velike in važne naloge, da bi njegovo ukinitje pomenilo nepopravljivo škodo za narod in državo.
V radikalnem klubu je zmagala reakcionarna struja, ki meni, da so socialnopolitična vprašanja prišla uri nas na dnevni red samo zaradi tega, ker je bilo tu ministstvo za socialno politiko. Vprašamo pa gospode socialiste, ali niso oni tudi sami izpodkopali institucijo, ko so po svojem časopisu neprestano omalovaževali in nič

Nova demarša v Budimpešti

KAKO NAJ MADŽARSKA GARANTIRA IZKLJUČITEV HABS-BURŽANOV.

Budimpešta, 7. novembra. (Izv.) Zastopniki antante so v soboto zvečer sporočili ministrskemu predsedniku grofu Bethlenu, da se veleposlaniški svet nikakor ne more zadovoljiti s predloženim detronizacijskim zakonom, ampak zahteva, da se izpolni zakon v zmislu, da tudi v bodoče noben Habsburžan ne more biti izvoljen za madžarskega kralja. Grof Bethlen je opozoril zastopnike antante, da je parlament sprejel zakon že v drugem čitanju in da je zato njegova dopolnitev po poslovniku nemogoča. Obliubil pa je, da bo dala vlada druge garancije, da se noben Habsburžan ne povrne na madžarski prestol. Kakor poročajo današnji madžarski listi, so zastopniki antante odgovorili grofu Bethlenu, da bodo poročali o tem v Pariz. Madžarska vlada upa, da bo v zmislu želji velesil sestavljena uradna izjava o detronizacijskem zakonu zadovoljila antanto.
Tudi zastopniki male antante so sporočili madžarski vladi, da države male antante zahtevajo nedvomno izključitev Habsburžanov od prestola tudi v bodoče, razoroženje Madžarske in so opozorili tudi na potrebo demokratizacije vlade.
Madžarska je do sedaj napram tem oziru podpirala posebno krščansko-ločno odklanjajočem stališču in jo v em oziru podpira posebno krščansko-socialna stranka, dočim se drži stranka malih zastopnikov še rezervirano.
Pariz, 7. novembra. (Izv.) Z ozirom na odklonilni odgovor madžarske vlade glede bodočih izključitve Habsburžanov od madžarskega prestola, se vrši med Veliko in Malo antanto živahna izmenjava misli. Pojavil se je predlog, da naj se detronizacijski zakon izpolni z internacionalno pogodbo, v kateri se Madžarska obveže, da ne bo izvolila nobenega Habsburžana za svojega kralja.
Glede oblike te mednarodne obveze obstojita dva predloga:
Po enem bi zadostovalo, da Madžarska poda državam Velike in Male antante formalno noto, ki bi vsebovala to obvezo, po drugem predlogu naj bi se sklenila posebna pogodba med Madžarsko in državami Male antante, ki bi se ratificirala v parlamentih ter od Velike antante odobrila kot poseben dodatek k trianonski pogodbi. Na ta način bi bilo habsburško vprašanje dejansko rešeno.
LONDON, 7. novembra. Kakor brzojavlja diplomatski poročevalec lista »Daily Chronicle«, so se velesile in vlade Male antante sporazumele glede postopanja v vprašanju razorožitve Madžarske. Mala antanta (imenuje vojaško podkomisijo posvetovalnega značaja, ki bo pooblaščen in pozvana podprati mednarodno komisijo v njenih nalogah na ta način, da ji bo izročala informacijsko gradivo.
Budimpešta, 7. novembra. (Izv.) Akutna vladna kriza, ki je nastala vsled Karlova prevratnega poizkusa, se je zopect poostila. Stranka malih posestnikov je vladni detronizacijski zakon sicer odobrila, zahteva pa vrhunske sigurne garancije v zmislu končne izključitve Habsburžanov od madžarskega prestola. Grof Bethlen upa, da se bo odrezal neprijetnih mu malih posestnikov, ki so včeraj posetili Kossuthov grob in pokazali s svojimi govori na grobu svoje revolucionarno prepričanje. Opirati se misli na inteligenco in sestaviti vlado iz pripadnikov bivše Tiszove liberalne magnatske stranke in iz strank centra. Ako se mu to posreči, potem preide stranka malih posestnikov v opozicijo.
Budimpešta, 6. novembra. Narodna skupščina je danes dopoldne v tretjem čitanju soglasno sprejela zakonski načrt o ukinitju vladarske pravice kralja Karla IV. in prestolonasledstvene pravice Habsburške dinastije.
Budimpešta, 7. novembra. Posebna izdaja uradnega lista, ki je izšla včeraj dopoldne, priložuje besedilo s promulgacijsko določbo združenega zakona o detronizaciji bivšega kralja Karla in habsburških vladarske hiše. Zakon je stopil v veljavo oni dan, ko je bil priložen.
Budimpešta, 6. nov. Po seji parlamenta je v kuloarjih legitimistični poslanec Szmecczany dejansko napadel posl. Benka, ker je ta v debati imenoval Karla Habsburga »največjega dezerterja«. Drugi poslanci so preprečili pretep. Viteza se bodeta sedaj na pištole.
Budimpešta, 6. novembra. Prvi transport madžarskih častnikov, ki so jih držali na Ruskem kot talce, je dospel včeraj v razorožitveni tabor Csot.
Bukarešta, 6. novembra. Karl in Zita Habsburška sta dospela s posebnim vlakom ob devetih zjutraj v Galac, kjer sta ju sprejela general Rujinski in pristajalni poveljnik. Kraljeva dvojica je odšla na krov parnika »Prinčipessa Marija«, ki je kmalu odpel v Sulinu. Tamkaj bodo vkrkali dvojico na angleški torpedni rušilci »Cardiff«, ki ju bo peljal v Carigrad.
Pariz, 6. novembra. Po vesteh iz Funchala (Madeira) so tamkaj že določili stanovanje za razkralja Karla in njegovo ženo.

Kralj izrekel vladi zaupnico

MIN. SVET O DEMOBILIZACIJI. BURJA V RADIKALSKEM KLUBU

Beograd, 7. novembra. (Izv.) Danes ob 16. uri je bil ministrski predsednik Pašić sprejet od kralja v avdienci. Po njem je ostavko vladi, ki je pa kralj ni sprejel, izrazil vladi svoje popolno zaupanje.
Beograd, 7. novembra. (Izv.) Danes popoldne je imel ministrski svet sejo. Najprej je ministrski predsednik Pašić obvestil kabinet, da kralj ni sprejel demisije. Na to je poročal o zunanji situaciji. Iz Pešte je došlo poročilo, da je parlament sprejel zakon o detronizaciji Habsburžanov. V tem vprašanju pa še danes ni bilo ničesar definitivnega sklenjeno, ker še ni službenega potrdila niti teksta zakona. Čim se vlada uveri, da madžarski zakon zadovoljuje naše zahteve in da je zagotovljena izvršitev trianonske mirovne pogodbe, bo takoj odredila demobilizacijo.
Beograd, 7. novembra. (Izv.) Poslanec radikalne stranke so imeli danes dopoldne v stanovanju ministrskega predsednika Pašića konferenco, v kateri je prišlo do resnih konfliktov, iz katerih je bilo razvidno, da sta v stranki dve struji. Manjšina je nastopila z zahtevo, da treba pri rekonstrukciji kabineta zahtevati notranji in finančni portfelj. Glavnika te struje sta posl. Laza Marković in Milan Srskić. Ministrski predsednik Pašić pa je sam karakteriziral to zahtevo v tonu in besedah jasno dovolj, ko je rekel, da sta Marković in Srskić pač kandidata za ministre. . . . Drugi iz te struje žele, da bi prevzel notranje ministristvo Ljuba Jovanović, finance pa Milorad Vujčić. Ta struja je tudi postavila zahtevo, da naj vlada demisionira, da bi se moglo razpraviti z demokrati vprašanje resorotov. Pašić je pristal na demisijo, odklonil pa je v ostalem stališče fronderjev in je stavil vprašanje zaupanja. Seja se je končala s tem, da mu je ogromna večina poslancev pritrdila.
Naše zunnnje posojilo
MINISTER KUMANUDI SE VRAČA. — NOVI UKREPI ZARADI NAŠE VALUTE.
Beograd, 7. novembra. (Izv.) Iz zanesljivega vira se poroča, da bi moral danes finančni minister Kumanudi odpotovati iz Pariza v Beograd. Sporazum glede posojila, ki ga je sklenil v Londonu in ki ga mora odobriti še vlada, vsebuje sledeče točke: 1.) Posojilo, ki ga je dobila naša država od tvrdke Bolton & Armstrong v zvezi z reklamacijami, znaša 4 milijone funtov šterlingov. 2.) Dva milijona se izplača takoj, dva v dveh mesecih. 3.) Obresti znašajo 8%. 4.) Pet let se ne plača nobeno odplačilo. 5.) Jamstvo za posojilo je naša jadranska železnica v gradnji. 6.) Naša država vzame gradbeni material za to železnico od imenovanega sindkata banke.
Beograd, 7. novembra. (Izv.) Ministrski svet je danes tudi razpravljal o valutnem vprašanju. Storjeni so bili sklepi o prometu z valutami in devizami, da se prepreči nadaljnje padanje dinarja.
Beograd, 7. novembra. (Izv.) Zastopnik finančnega ministra Krizman bo predložil ministrskemu svetu uredbo o centralizaciji prometa z valutami in devizami preko Narodne banke, da se s tem doseže garancija, da se bo promet z valutami in devizami vršil samo v kolikor to zahteva naš izvoz in uvoz ter da se prepreči arbitraža in špekulacija.
Občinski volilni red za Slovenijo
Novi propoz za velike občine sprejet. Zenska volilna pravica v ponovni razpravi.
Beograd, 7. novembra. (Izv.) Na svoji današnji seji je razpravljal zakonodajni odbor o občinskem volilnem redu v Sloveniji. Dr. Zerjav je podal obširen pregled o tem, kako se je v praksi izkazal novi volilni sistem pri sedanjih občinskih volitvah. Razen formalnih popravkov, ki se tičejo števila mandatov in roka za reklamacije in pritožbe se je kritika koncentrirala na drugo vprašanje o volilni pravici žene. Odelek je bil mišljenja, da se rešitev o tem vprašanju odgodi, dokler parlament ne bo sklepal o edinstvenem obč. vol. redu za celo državo. Pač pa je odelek sklenil sprejemiti priprave za velike občine in mesta, kjer ni niti ena stranka dosegla večine in obč. odbori vsled strankarske napetosti ne pridejo do rednega dela. Zato je odelek odločil, da predloži zakonodajnemu odboru spremembe propozice za mesta s lastnimi statuti ali prebivalci preko 10.000, tako da se največji stranki zagotovi večina.
V današnji generalni debati so se klerikalci izjavili proti predlaganim spremembam, pač pa je pri členu 1. poslanec Gosar stavil predlog, da se za volilno pravico tudi ženam. Poslanec Drogenik pa je predlagal, da naj se to pravico veže na dveletno bivanje v kraju. Pri glasovanju ni nobeden predlogov dobil večine, ker so se radikali absentirali. Zato tega je bil ta člen vrnjen odesku.
Vse druge manjše spremembe, ki jih je odelek predložil, so bile sprejete z a-mandmanom poslanca Drogenika.
Debate o členu, ki volilni nov način razdelitve mandatov v velikih mestih so se udeležili vsi klerikalci. Po stvarni repliki izvestitelja je bil predlog odeska sprejet z veliko večino. Ta člen kakor znano določa, da v občinah s lastnimi statuti in v onih s 10.000 prebivalci pripade polovica minus eden odbornikov in zamenikov oni kandidatni listi, ki je dobila pri volitvi največ glasov. Ostanek odbornikov in zamenikov se razdeli med vse kandidatne liste po propozici, ki velja za druge občine.
Po končani seji je predsednik drugega odeska Ljuba Jovanović izjavil, da bo sklical v kratkem sejo odeska, da se enkrat predela volilni red za Slovenijo. Skoro gotovo je, da bo tudi tedaj ovrtjen predlog, da se za ženskam volilno pravico.

Italija in Francija si delita kožo Evrope

Dunaj, 7. novembra. (Izv.) Današnji »Morgen« objavlja baje iz povesem zanesljivega vira vest, da je bila meseca julija med Italijo in Francijo podpisana tajna pogodba glede razdelitve interesnih sfer. Po tej pripade vse ozemlje Male antante, Madžarske in Avstrije v interesno sfero Italije, ki se s svoje strani zavezuje v dobrohotno podpiranje francoske politike napram Nemčiji. Na podlagi te pogodbe je sedaj popolnoma razumljivo frankofilsko postopanje Italije v vprašanju nemških plačil in razdelitve Šlezije, z druge strani pa tudi mandat della Torrette za posredovanje v avstrijsko-madžarskem sporu radi Burgenlanda, kakor tudi nastop Francije proti češkoslovanski in jugoslovanski mobilizaciji, ki jo Italijo tako vznemirjala.
KRITIČEN POLOŽAJ NA IRSKEM.
London, 6. novembra. K irskemu vprašanju poročajo, da je položaj slejkoprej silno resen.
devali in sumničill ogromno delo, ki ga vrši to ministristvo? Ali smemo morda verjeti resnosti narodnih socialcev, ki jih nikdar nismo videli pri kakršnemkoli pozitivnem socialnem delu in ki so mesto konkretnih predlogov servirali javnosti do danes same kričave fraze? Ali so morda podporniki socialnega dela v naši državi klerikalci, ko organ njihovega voditelja na najperfidnejši način smeši celo institucijo državnega socialnega skrbstva? Za četrtke sklicujejo socialni demokrati protestni šoh proti nameri radikalcev, da se ukine ministristvo za so-

Naša nota o Albaniji

Beograd, 7. novembra. (Izv.) Vlada je sklenila poslati posebno noto veleposlaniški konferenci, v kateri bo opozorila na življenjske interese naše države glede albanskih granic.
Rim, 7. novembra. (Izv.) »Giornale d'Italia« poroča iz Valone, da so jugoslovanske čete pri prodiranju v Albanijo že prekorabile Franchet d'Esperayevu črto in zasedle Oroshi, glavno mesto Mitriditov. Jugoslovanski letalci so dalje metali na Lješ propagandne letake proti Italiji. Tiranska vlada pripravlja generalno mobilizacijo v Albaniji.
BOLJŠEVIŠKA AMNESTIJA.
Moskva, 7. novembra. Povodom četrte obletnice oktobrske revolucije je bila izdana amnestija, ki zadeva vse one osebe, ki so se borile koper Rusijo v vojskah Kolčaka, Wrangla, Zavinokova, Balakoviča in Petljure. Osebe, ki so pripadale častniškemu stanu v teh armadah, so od amnestije izključene.

Poljsko-češka pogodba

Praga, 7. novembra. (Izv.) Danes dopoldne je poljski zunanji minister Konstantin Skirmunt odpotoval iz Prage nazaj v Varšavo. Namen njegove navzočnosti v Pragi je bil podpisati politične pogodbe med Češkoslovaško in Poljsko. Kratko uradno poročilo samo ugotavlja podpis pogodbe, ne pove pa vsebine. Tako dr. Beneš kakor tudi minister Skirmunt sta v svojih napovedih v Hradčinu naglašala miroljubno tendenco pogodbe. Zastopnikom češkoslovaške je izjavil Skirmunt, da je bil med Češkoslovaško in Poljsko dosežen popoln sporazum. Obe državi tvorita v novi Evropi napredujoč element in zasledujeta cilje mirnega razvoja na podlagi mirovnih pogodb.
Kakor je izvedel Vaš poročevalec, obstoja pogodba v bistvu v medsebojnem priznanju dobrohotne nevtralnosti za slučaj, da bi bila katere izmed obeh držav zapletena v vojno. O morebitnih sporih med obema državama odloča končno Zveza narodov. Češkoslovaška izjavlja svoj desinteresan nad Vzhodno Galicijo, Poljska pa nad Slovaško. Pri sporih Poljske z Rusijo ali Nemčijo se Češkoslovaška ne bo vmešavala, razven, ako bi bile mirovne pogodbe ogrožene. Pogodba pomeni resno približanje Varšave Pragi.
RAZNE VESTI.
Beograd, 7. novembra. (Izv.) Prvi odesek zakonodajnega odbora bo imel v sredo popoldne sejo, na kateri se bodo obravnavale uredbe o uradnikih.
Dunaj, 7. novembra. Danes ob pol 3. urinajstih je kmalu po prihodu dunajskega brzovlaka izbruhnil požar v veliki kmet-ski hiši na južno-vzhodnem robu mesta blizu hiš železničarjev tik ob železnici. Ogenj, ki je nastal bržkone po iskriz lokomotive, je ob viharjem vetru upepelil do 4. popoldne še osem kmet-skih domov.
Praga, 7. novembra. (Izv.) Od včeraj zvečer so razsajali v Pragi veliki orkani, ki so napravili posebno mnogo škode na poslopijih. Tudi telefonski promet z Nemčijo in Avstrijo je bil do danes zvečer nemogoč.
Praga, 7. novembra. (Izv.) Na praški borzi so se danes zaradi dvigljenja češke krone v Curichu nasproti padcu marke in dunajske krone tečali zelo izpremenili. Dunajska krona je dosegla svoje najnižje stanje. Nemška marka je padla na 36 in je izgubila od teka 11.75 tisk.

Prisega Nj. Vel. kralja na ustavo

Beograd, 6. novembra.

Nj. Vel. kralj Aleksander je danas popodne u narodnoj skupštini na slovesen način prisegao na ustavo.

Ob 10-55 se je Nj. Vel. kralj odpo-
ljal v avtomobilu iz dvora u skupš-
tino. Spremljal ga je ministri pred-
sednik Nikola Pašić. Za kraljevim av-
tomobilom je vozil avtomobil, na ka-
terem sta bila prvi general - adjutant
general Hadžić in dežurni krilni po-
bočnik. Običajnega spremstva ni bilo.
Kraljev avtomobil se je peljal skozi
ulico kralja Milana in Miloševo ulico
do skupščine. Čeprav je bilo vreme
neugodno, so bile ulice polne naroda,
ki je navdušeno pozdravljali svojega,
tako dolgo odsotnega kralja. Pred na-
rodno skupščino so pozdravili Nj. Ve-
ličanstvo člani vlade in predsednišvo
narodne skupščine. Tam je bila tudi
postavljena častna stotinja kraljevske
garde z godbo in dvorni funkcionarji.
Kralj je vstopil v skupščino v spre-
mstvu ministrskega predsednika in
predsednika dr. Ribarja. Na vzklik
dr. Ribarja »Živio Nj. Vel. kralje!«
so burno odgovorili poslanci, ki so prišli
v zelo velikem številu. Galerije so bile
polne naroda. Diplomatska loža je bila
vsa zasedena. Prisotni so bili vsi za-
stopniki tujih držav.

Kralj je pristopil k pripravljeni mizi,
na kateri je stalo razpelo in ležal dra-
goceno vezan evangelij. Na desno je
stopil kralj njega ministri pred-
sednik Pašić s ostalimi ministri, na levo pred-
sednik skupščine s podpredsedniki.
Kralj je položil roko na biblijo ter
glasno izgovorjal besedilo prisege:

»Ja, Aleksandar, stupajući na presto
kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca,
i primajući kraljevsku vlast, zaklinjem
se svojom Bogu, da ću čuvati
jedinstvo naroda, nezavisnost države
i celinu državne oblasti i da ću ustav
nepovređen držati; da ću po njemu
vladati i da ću u svima svojim tež-
njama dobro naroda pred očima imati.
To mi gospod Bog pomagao. Amen.»

Ko je kralj končal, so zavrili v dvo-
rani s galerij navdušeni klici: »Živio
kralje!« in s burnim odobravanjem je
zbornica sprejela naznanilo predsedni-
ka dr. Ribarja: »Njeg. Veličanstvo
kralj je prisegao na ustavo.« V tem
trenutku so s beograjske trdnjave za-
grmeli topovi in godba pred parla-
mentom je zasvirala narodne himne.

Nato je kralj podpisal protokol o
položeni prisezi, ki so ga sopedpisali
predsednik parlamenta in vsi ministri.

Med ponovnimi ovacijami poslancev
in publike je Nj. Vel. zapustil dvorano
ter se v spremstvu ministrskega pred-
sednika vrnil v dvor. Pred vzhodom
v skupščinsko dvorano je bilo zbranih
mnogo častnikov beograjske posadke,
ki so živahno pozdravili svojega vr-
hovnega poveljnika. Na poti od dvora
do skupščine je bil postavljen kordon
beograjske posadke in kraljevo gardo.
Narod je kralja zopet navdušeno po-
zdravljaj.

V dvoru je nato Nj. Veličanstvo
sprejelo predsednika in ostale člane
predsedništva narodne skupščine, za
njimi pa ministri svet, ki je čestitil
svojemu kralju. Popoldne je kralj spro-
jel patriarha Dimitrija.

Nošranja politika jugoslov. demokracije

IZ GOVORA MINISTRA SVETOZARJA PRIBIČEVIĆA NA KON-
GRESU DEMOKRATSKE STRANKE DNE 30. OKTOBRA 1921.

Kongres demokratske stranke v Beo-
gradu je bil sijajna manifestacija misli
narodnega in državnega edinstva. Vsi
deli našega jugoslovanskega naroda
so bili na kongresu zastopani. JDS je
edina stranka v državi, ki je znala in
umela razkriti svoje delovanje na celo
državno ozemlje, vršeč svojo nacio-
nalno jugoslovansko nalogo.

Govor ministra Svetozarja Pribiče-
vića in burno odobravanje kongresa
za tem govorom, je dokazalo, da je
demokratska stranka odločena vršiti
svoj jugoslovanski program. Svetozar
Pribičević je našel pravo besedo, ko je
govoril o nesmiselnosti »srbske hege-
monije«, ki je zaradi tega ne more ob-
stojati, ker iz Srbov, Hrvatov in Slo-
vencev ustvarjamo novo, višje jugo-
slovansko narodno bitje, dočim hege-
monija enega plemena vodi do nepo-
trebne borbe in do spodkopavanja te-
za velikega našega cilja. Demokratski
državopravni program jugoslovanske
demokracije pa je gosp. Pribičević to-
čno in jasno označil s besedami: poli-
tična centralizacija, administrativna
dekoncentracija in samoupravna de-
centralizacija.

V naslednjem objavljamo v kratkih
obrisih njegov govor. Minister Pribi-
čević je uvodoma izjavil, da govori v
imenu glavnega odbora stranke, poda-
je torej načela, ki so programatična za
vso politiko stranke, ako jih kongres
odobri. Demokratska stranka, ki je na-
stala iz strank bivše opozicije v Srbi-
ji in demokratskih elementov v Crni
gori in Dalmaciji, iz JDS v Sloveniji,
Dalmaciji ter iz članov hrvatsko-sr-
bske koalicije na Hrvatskem: ta demo-
kratska stranka, ki obsega vse naše
narodno področje in obsega vse dele
našega naroda in vse vere, je ustvar-
jena za to, da vodi državno politiko
in da osigura v prvi vrsti narodno in
državno edinstvo. Mi smo nosili zasto-
vo, na kateri je bilo zapisano:

»Narodno in državno edinstvo.«

Mi smo za to, da se reši to vpraša-
nje, žrtvovali nekaj od drugih točk

svojega programa in odgodili smo nji-
hovo rešitev — stopili smo v koalici-
jo, s katero mnogi naši prijatelji niso
simpatizirali, storili smo to samo zato,
da damo naši državi ustavo. Sedaj, ko
imamo ustavo, je ž njo popolnoma
osigurano narodno in državno edin-
stvo kraljevine Srbov, Hrvatov in Slo-
vencev ali naše Jugoslovanske drža-
ve. (Burno pritrdjevanje.)

Veliki prijatelj našega naroda — je
izjavil govornik nadalje — pred-
sednik češkoslovanske republike Masaryk,
je ob priliki svojega potovanja po Slo-
vaški v nekem svojem govoru izjavil:

»Centralizem in avtonomizem se
morata držati v ravnotežju,

ne sme pogoltniti drug drugega.« Smi-
sel teh besed je, da morata unitaristično
državno ustrojstvo in centralistično
idejo biti v ravnotežju s samoupravo.
Naši nasprotniki, ki so iz njegovega
govora izvajali protive zaključke, so
dementirali že s samim ustrojstvom
češkoslovanske republike. Gotovo vam
je znano, da je češkoslovanska republi-
ka dobila ustavo ravno tako unitari-
stično, kakor je naša. Češkoslovanska
republika ni dala »avtonomije« niti
Slovaški, niti Moravski, niti Češki; ni
dala avtonomije ne Čehom ne Slova-
kom in tudi ne Nemcem.

Mi, demokratska stranka, ki smo se
borili za unitaristično državno uredbo,
mi nismo prezrli potrebo naroda, da
sam ureja svoje javne posle, ko smo
se izjavili za samoupravno načelo. Naš
»centralizem« se protivi politični av-
tonomiji, je pa v skladu s samouprav-
no idejo. Načelo samouprave je dobilo
izraza v ustavi sami. Narodna skup-
ščina bo sklenila zakon o adminis-
trativni razdelitvi naše države in o ustro-
jstvu novih oblasti. Jaz sem mnenja,
da bo demokratska stranka zastavila
vse moči, da

Zakon o uredbi oblasti in njihovem
ustrojstvu

ali o samoupravah v teh oblastih čim
prej dobi odobrenje narodnega pred-
stavnštva, da bo mogel narod nepo-

redno participirati v javnih poslih.

Kaka je

današnja politična situacija?

Kakor je znano, se demokratska
stranka nahaja v bloku strank, ki ima
nalogo, da izvede državno organizaci-
jo. Z druge strani pa se pojavljajo gla-
sivi, da je treba vnovič sprožiti ustav-
no vprašanje, oziroma da je treba z re-
vizijo ustave izpodkopati tla sedanji
politični situaciji ter namesto te ustavi-
riti drugo, novo. A kakšna bo ta nova
situacija?

Kaj pomeni danes revizija ustave?

Revizija ustave bi pomenila pred-
vsem ojačanje centrifugalnih sil na ra-
čun centripetalnih. Revizija ustave bi
pomenila ustvarjanje etape za nadalj-
nje revizije, ker je veliko vprašanje,
ako bi se revizija ustave tudi izvedla,
je - li bi oni, ki so pristali na novo
ustavo, smatrali to ustavo kot definit-
ivno ali le kot etapo za nove revizije,
in to kot etapo za nove revizije v ko-
rist čim večjega razrahljanja države, a
na škodo državnega edinstva. In po-
tem, gospoda, revizija ustave bi brez
dvozna dovedla v končni konsekvenci
do razdelitve naše države na tri ple-
menske države: srbsko, hrvatsko in
slovensko, a ustvarjanje teh treh ple-
menskih držav bi pomenilo ustvarja-
nje treh narodov iz našega edinstven-
ega naroda. Revizija ustave bi napo-
sled pomenila to, da se narod vnovič
pozne v ustavno borbo, pomenilo bi,
da se reševanje vseh velikih ekonom-
skih, socialnih in kulturnih problemov
našega naroda odloži za negotovo
doba. Z velikim trudom smo ustvarili
ustavo. Načeti zopet vprašanje revizi-
je ustave, pomenilo bi: vodeti mora-
biti, kje se je začelo, a ne voditi, kje
se bo končalo.

Zdi se, in mislim, da demokratska
stranka to hoče, da se po možnosti
ohrani sedanja politična situacija, ali
sedanja politična kombinacija s po-
zitivnim programom.

Minister Pribičević je v nadaljnjih
svojih izjavah razpravljaj
o nalogah sedanje narodne skupščine
ter zlasti naglašal potrebo novega vo-
lilnega zakona ter unifikacije naših za-
konov, nadalje zakona o državnem
svetu, o glavni kontroli ter o ureditvi
naših oblasti. To so vse veliki prob-
lemi, s katerimi se bo morala baviti na-
rodna skupščina, pri čemer ne smemo
pozabiti na nujno potrebo šolskega za-
kona. Kakšno bo

stališče naše stranke

glede zakonov, ki se nanašajo na ure-
ditev novih oblasti? Govornik je kon-
denzirani odgovor v treh parolah: Naše
stališče — mislim, da me nikdo ne bo
dementiral — je: politična centraliza-
cija, upravna dekoncentracija in sa-
moupravna decentralizacija. Te besede
povedo jasno, kaj naša stranka hoče:
en narod, eno državo in eno državno
zakonodajstvo, v okviru te pa čim
večjo razbremenitev centralnih uradov,
čim intenzivnejšo samoupravo oblasti
in okrajev.

Demokratski stranki se mnogo oči-
ta. Naravno. Naša stranka je tista, ki
se je vedno izpostavljala za državo, ki
se je vedno borila za državo. Ona nosi
državno idejo, ona odbija protidržavne
elemente. Očita se nam, da hočemo
hegemonijo. A nikogar ni med nami,
ki bi bil za hegemonijo.

Mi nismo za hegemonijo,

ker smo iskreni pristaši ideje edinstva
našega naroda in države. To idejo po-
jмимо intimo in globoko, pojмимо jo
tako, da vse ono, kar je srbsko, je ob-
nem tudi hrvatsko in slovensko. Nek-
daj, gospoda, ko smo živeli pod habs-
burško monarhijo, mi tam iz onih kra-
jev nismo imeli svoje države, bili smo
podložniki tuje države. Imeli smo v
sebi voljo odločnosti in solidarnosti, da
zlomimo verige, v katere smo bili vko-
vani, a naša moč je bila premajhna,
da izvršimo to delo, dokler ni prišel
veliki požar, požar celega človečanst-
va, o katerem so propadli oni, ki so
nas v verigah držali. Sedaj imamo svo-
jo državo, katera je tako srbska, ka-
kor je tudi hrvatska in slovenska.
Pred zakonom smo vsi enaki, enake
državlanske pravice uživamo, enako
možnost imamo za napredek in prospe-
riteto v tej državi. Hočemo li danes
voditi posebno srbsko, hrvatsko ali

slovensko politiko? Neke smo smo je-
en narod, ena politika in iz vsega one-
ga, kar odlikuje poedine dele našega
naroda, hočemo ustvariti nekaj nove-
ga, nekaj večjega, kar je vsem nam
skupno,
kar je i srbsko i hrvatsko i slovensko,
kar je jugoslovansko.

Oni naši hrvatski bratje, ki vodijo
politiko abstinencije, kakor nekaj v
madžarski državi, kakor Irce na An-
gleškem, kakor Nemci na Češkem, naj
pridejo v središče naše države, ki je
njihova kakor je naša, naj smatrajo
naš parlament za svoj, za parlament
vseh naroda, pa ne bodo več govorili
o hegemoniji. Kdo od nas bi mogel za-
hlevati hegemonijo, ko se zavedamo,
da imamo pred seboj historično nalo-
go, formiranje velike narodne osebnos-
ti velikega naroda od 12 milijonov
prebivalcev? Zahtevati hegemonijo, se
pravi, uporabiti vso silo v borbi s hr-
vatskimi brati, ki so si napram Dunaju
in Pešti znali očuvati ostanke svoje
stare države, znašilo bi, iti v borbo
proti bratom Slovincem, ki so bili
predstava našega naroda proti ger-
manstvu.

Naš ideal mora biti drug. Srbi, Hr-
vati in Slovenci naj se strankarsko da-
ljo po svojih pogledih na rešitev ve-
likih ekonomskih in socialnih proble-
mov in kulturne regeneracije našega
naroda, pa bo preostala plemenska in
historična borba med nami.

V nadaljnjih izjavah se je govor-
nik dotaknil nekaterih aktualnih
upravnih problemov ter je predvsem
poudarjal potrebo

depolitiziranja državnega uradništva.

Čim bo svršeno pitanje organizacije
države, se bo morala naša stranka še
z večjo predanostjo posvetiti social-
nim in ekonomskim vprašanjem. Duh
ustvarjanja in konstrukcije se mora
ojačiti in premagati duha kritizma
in negacije.

Govori se o temnih oblakih na ho-
rizontu. Nekdaj, pred vojno, nas nikdo
ni vprašal za naše težnje. A danes?
Vsak Srb, vsak Hrvat, vsak Slovenec,
vsak Jugoslovian je v položaju, da mo-
re vplivati na rešitev najvažnejših
vprašanj vnanje politike.

Jaz mislim, je končal govornik, da
je splošna situacija naše stranke po-
volnejša, kakor je bila doslej, in mi-
slim, da se ta konstatacija more izra-
ziti z obzirni na vse kraje naše velike
domovine. Treznost zmaga in ž njo
naša stranka, ki je vedno povedala na-
rodu resnico, ker je bila vedno lojalna
napram narodu.

A dolžnost stranke je, da vrši
apostolat v narodu:

treba, da se ojača propoved čim glo-
bokejšega pojmovanja ideje narodnega
edinstva in zaupanja v moč naše drža-
ve, kajti kdor nima zaupanja, ta ne
more uspeti, a mi moramo imeti za-
upanje. In kadar gledamo okoli sebe
in vidimo ta naš divni junaški narod,
moramo imeti zaupanje in vero, da bo
naša država močna in da bo v tekmi

Politične beležke

— Klerikalni ali socialdemokratski
poslanci? »Slovenec« in »Novi Cas«
s posebno mastnimi črkami poročata o
uspehu »Jugoslovanskega kluba«, na
čegar intervencijo je voljni minister Ze-
čević takoj pristal na demobilizacijo.
Ubojega Zečevića bi kmalu zadela kap,
ko je prišel pod vpliv Koroščevega
kluba. Isti dan kot »Novi Cas« pa po-
roča »Naprej«, da so tudi socialdemo-
kratski poslanci od vlade zahtevali,
da se vpklopicani nemudoma vrnejo do-
mov, a nadaljni vpoklici ustavijo. So-
cialdemokrati so pa s svojo interven-
cijo imeli očividno manj uspeha kot
klerikalci; kajti »Naprej« ne piše tako
samozavestno kot klerikalna lista.
»Naprej« pravi namreč: »Upati je, da
bo imela ta intervencija (socialdemo-
kratskih poslancev) uspeh!« Odkrito
povedano: voljni minister Zečević je
uganjajo. Pod pritiskom dr. Korošca
je voljni minister skoraj pristal na raz-
pust cele naše vojske ob — 10. do-
poldne, socialdemokratske poslanke pa
je odpravil nato ob 11. uri le z »upa-

kurstimi narocni na-cela ono mesto,
ki jej pripada.

Ministrov govor je bil opetovano
prekinjen s burnim odobravanjem, sta-
sti tam, kjer je poudarjal jugoslovansko
mislijo stranke in ko je formuliral
demokratski državopravni program.
Kongres je po končanem govoru pri-
dil svojemu voditelju priročne ovacije.

Upravna razdelitev države v oblasti

Vladni predlog o upravni razdelitvi
države predvideva 26 oblasti.

Člen 1. zak. predloga pravi: »Kra-
ljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev
se deli na 26 oblasti, in sicer: 1.) Bač-
ka oblast; 2.) Beograjska oblast s se-
dežem v Beogradu; 3.) Bitoljska v Bi-
tolju; 4.) Braničevska v Požarevcu;
5.) Varaždinska v Varaždinu, kateri
pripadajo iz političnega okraja Mur-
ska Sobotna mesto in občina Dolnja
Lendava, lendavska okolica in Dolnji
Lakot; 6.) Vrbaska v Banjaluki; 7.) Zre-
bavaška v Zrenjevinu; 8.) Zagreb-
ska v Zagrebu; 9.) Zetska na Cetinju;
10.) Kosovska v Prištini; 11.) Kraljevska
v Karlovcu (v katero spada tudi ob-
čina Osilnica); 12.) Ljubljanska v
Ljubljani.

To oblast tvorijo politični okraji
Crnomelj, Kamnik (razven občin
Motnik, Trojane in Spitalič), Kočevje
(razven občine Osilnica), Kranj s Jer-
zerskim, Krško (razven občine Velika
Dolina), Litijska, Ljubljanska okolica,
Logatec, Novo mesto, Račovelica, Bre-
žice, Selnica, občine Veliki Kamen in
Mrcna sela okraja Krške. Dalje okraj
Laško razven občine St. Rupert. Iz žu-
panije reško - modruške pa občina
Predd.

13.) Mariborska s sedežem v Mari-
boru. Njo tvorijo mesta Celje, Maribor
in Ptuj, dalje politični okraji Ljutomer,
Maribor, Murska Sobotna (razven
Dolnje Lendave, mesta in občine, len-
davske okolice in Dolnjega Lakota),
Ptuj okolica, Slovenji Gradec. Okraj
Kozje (razven Velikega Kamna in Mre-
na sela), sodni okraj okolica Celje,
Vransko, Gornji grad, Smarje, občina
St. Rupert v okraju Laško, politični
okraj Kamnik, občine Motnik, Trojane
in Spitalič.

14.) Mostarska v Mostaru; 15.) Ni-
ška v Nišu; 16.) Osiječka v Osijeku;
17.) Podrinska v Šabcu; 18.) Podiška
v Bečkerek; 19.) Raška v Novem Pa-
zarju; 20.) Sarajevska v Sarajevu;
21.) Splitska v Splitu; 22.) Skopska v
Skoplju; 23.) Tuzlanska v Tuzli;
24.) Sumadijska v Kragujevcu; 25. Ob-
čina mesta Beograda in 26.) Občina
mesta Zagreba.

K zagrebški oblasti pride tedaj iz
političnega okraja Krško občina Velika
Dolina.

Člen 2. določa, da se moreta zdru-
žiti dve ali več manjših oblasti v eno.
O tem pa končnovalavno odločuje
oblastna skupščina. Vendar tudi te
ziružene oblasti ne smejo imeti več
nego 800.000 prebivalcev.

njem». Menda zato je, pristavil »Na-
prej« beograjski dopisnik poročilo o
demobilizaciji intervenciji iz predvi-
dnosti še opozorilo na izjavo kluba so-
cialdemokratskih poslancev, ki je bila
»edina proti vojski z Madžarsko«. »Na-
prej« pravi, da se tudi klerikalci niso
izrekli proti vojski, dočim so doma na
shodu to pripovedovali in napadali so-
cialiste, češ, da so za vojno. Videti je,
da je med klerikalci in socialdemokrati
radi vojne hud boj. Ni še pojasnjeno,
če so klerikalne ali socialdemokratske
zasluge za demobilizacijo večje. Cu-
jemo, da sta oba kluba (klerikalni in
socialistični) vložila na vlado interpe-
lacijo v svrhu ugotovitve, kdo je prvi
rešil situacijo in — mir.

— Dr. Korošec proti delavstvu. Pod
tem naslovom »Naprej« ostro prijen-
lje klerikalce, ker piše glasilo dr. Ko-
rošca, mariborska »Straža«, da je mi-
nistarstvo za socialno politiko nepo-
trebno. »Naprej« pravi, da so klerikal-
ci zločinci, če uganjajo tako nesocial-
no politiko.

Prosveta

La Bohème

S Puccinijem pri nas ne skopirajo. G.
Neffat nam je obljubil v »Gledališkem
listu« zopet kar tri njegove novitete. V
prihodnje se lahko nadejamo, kakor pra-
vijo, tudi Verdijevih maršev iz »Aida«
in pa Mascagnijeve »Kavalerije«. Človek
bi dejal, da smo v Milanu.

Primadoni gdin. Zikovi dajejo hvale
Bogu res take vloge, katere pristojajo
njenemu narodu in v katerih je lahko
isto naravna in neprisliljena. To so pred
vsem vloge tragičnih heroin, vloge kakor
Foska in Mimi. Naravna bi bila tudi v
Gildi, v Carmen pa najbrže ne. Kot Mimi
je podala vseskozi enotno figuro. Nje-
na pojava na odru, klasično umerna.
Nikoli ničesar preveč, nikoli ničesar pre-
malo. Kako zna izraziti n. pr. samo kri-
vulje svoje melodije, kako zna zasesti
glas! In o estetikih gibanja njenega tele-
sa na odru in njenih kretnih bi bilo sko-

ro odveč govoriti, zakaj Zikova ima z
eno besedo stil, česar se na našem o-
dru še dolgo ne bo moglo reči o kom
drugem v taki meri.

Musette je bila enkrat vloga, kakor
nalašč za gdin. Thalerjevo, ki ni bila
morda še nikoli tako neprisliljena. Njen
glas je najlepši v višjih legah, morda od
gornjega sopranovega e do kvilku, v
spodnjih legah dobi že barvo. Igralsko
je čisto zadovoljila. V zadnjem dejanju
bi bila pa lahko krevela še boljši tip
grizete, ki je nasenkrat pokazala kapri-
co, biti za nekaj časa angelj.

G. Kovač je silno ambiciozen in ravno
tako priden. Cesar mu ni dala sistemati-
čna šola, skuša nadomestiti z vztrajno-
stjo. Diletantkega potosa se ne bo še
tako hitro iznebil. V drugem in tretjem
dejanju ga je imel včasih še precejšnjo
dozo, Igralska stran, kult telesa in rok
je pri njem še precej zanemarjena, ka-
gre se vse na račun enostranske koncen-
tracije na petje. Tisti, ki se vedno iz-
podtikajo nad G. Kovačem mu delajo
krivico. Njegov glas je gotovo že veliko
prišpil na moči, obsegu, predvsem tu-

di na jasnosti in čistosti in nihče ne
more tajiti, da je neprimerno boljši ka-
kor je bil lani. Pri G. Kovaču smemo ra-
čunati na njegov talent in na samokriti-
ko v njem. V »Bohemi« kot Rudolf na
noben način ni napravil slabega vtisa.

G. Romanovskemu so ni popolnoma
posrečilo, da bi bil čisto upogin svoj
moški glas in ga prilagodil elastični ita-
lijski kantileni. Tudi ne pristojna nje-
govemu narodu taka harlekinska poza,
kakor si jo je moral naleteti v začetku
četrtga dejanja. Skupna igra bohemo-
v je bila izborna. Tipov seve niso ustvarili,
pa vendar so bili še dosti ugrajeni.

Režija je bila precej dobra. Prizori v
drugem dejanju in pa prizori iz bohemske
brega, so bili nenavadno skrbno
pripravljeni. Zeleti je le, da bi ta skrb-
nost ne popustila pri nadaljnjih predsta-
vah.

Orkester je pod taktirko G. Rukavina
to pot divja zver, ki se lesketa doli pred
odrom, ki rolni in steza šape, grozeč
napraviti dejanju na odru vsak hip ko-
nec. G. Rukavina ima pač temperament,
kateri vzame tok glasbe s seboj in ki

mu odvzame včasih uzde iz rok. Pri kom-
piliranih mestih, kjer se mora orkester
neskončno disciplinirano venomer podre-
jati in stopati v ozadje ter prepustiti be-
sedo vedno v drugem instrumentu poni-
kujoči temi, je tak temperament opasen.
To dokazuje predelavka »Boheme«, kjer
se je G. Rukavina pokazal skoraj bolj-
šega režiserja kakor dirigenta.

Potem naša publika. To je poglavje
vase. Kaj ji mari Puccini in umetnosti
V tretjem dejanju, mislim, so se na odru
podrla neka vrata za gdin. Thalerjevo
in to dejstvo je učinkovalo na galerijo
kot bombni efekt. Pa se tolažilo, da je
drugod še huje. Seveda, na Honolulu
je tudi huje.

S. V.

NARODNO GLEDALISCE.

DRAMA.

Torek, 8. nov.: Zaprt.
Sreda, 9. nov.: »Revizor«. Izven.
Četrtek, 10. nov.: »Komedija zmešnjav«. Izven.
Petek, 11. nov.: »Evangeljnik«. C.

OPERA.

Torek, 8. nov.: »Boris Godunov«. A.
Sreda, 9. nov.: »Boheme«. E.
Četrtek, 10. nov.: »Rigoletto«. B.
Petek, 11. nov.: »Revizor«. D.

Gratični tečaj »Probude« se je pričel
v nedeljo dne 6. novembra. Poučevale se
bodo vse tehnike udobnega in izboče-
nega tiska. Dobri risarji (umetniki in di-
letanti) se še sprejemajo v omejenem
številu. Vpisnina znaša za one, ki niso
vpisani kot slušatelji v »Probudini« si-
karski šoli, 30 kron, ukovina pa znaša
na mesec 80 kron. Vpisovanje se vrši
pri voditelju šole g. Franu Sterletu.
Gratični tečaj vodi, kakor že javljeno,
slikar Saša Santel. Vse podrobne in-
formacije pri ravateljstvu »Probude«.
Tehniška srednja šola.

Predavanje v Ptuj. Muzejsko društvo
v Ptuj priredi dne 9. novembra v tam-
kajšnjem Narodnem domu javno preda-
vanje. Predaval bo g. dr. Travner »O
Ptuj v letih 568. do 955.«. Začetek ob 20.
uri. Vstop prost.

Reorganizacija našega orožništva. V ministarstvu za notranje stvari se je končala konferenca za izpremembo naredbe o orožništvu. Po končani unifikaciji vojske se je začelo organizirati edinstveno orožništvo. Naredba o preustroju orožništva se je sedaj predložila zakonodajnemu odboru narodne skupščine v razpravo. Toda pokazala se je potreba, da se ta naredba izpremeni. Ta izprememba nasleduje v glavnem cilji, da se jasneje določi odnosji med orožništvom in uvoznimi oblastmi v vrstni službi javne varnosti. Orožništvo spada po tej izpremembi glede osebnih odnosov, disciplin, sodstva in preskbe še nadalje pod pojo ministrstva, glede službe in njene izvrševanja pa je stavljeno na razpolago upravnim oblastvom. Naredba vsebuje tudi določila glede rekrutiranja vojakov in njihovega starejšinskega kalra. Posebna naredba bo pooblastila ministrstvo za notranje stvari in za vojno, da reorganizira orožništva prilagodita potrebni upravnim razdelitvi države.

Frankiranje pisemskih pošilk. Med običajem in tudi v trgovskih krogih je prišlo v navado, da se za frankiranje pisemskih pošilk ne rabijo znamke, ki so bolj odgovarjajo frankaturni pristojbini za določeno pošilko, marveč se rabijo znamke manjše vrednosti, vendar morajo nalepiti več znamk, da se doseže višina frankaturne pristojbine. To sene strani otežuje posel poštne organizacije, ki izdajajo pisemske pošilke, z druge strani pa se povzroča državni tudi škoda, ker so troški za izdelovanje znamk precej znatni. Vred tega se od poštne strani priporoča, da se za frankiranje pisemskih pošilk uporabljajo znamke čim večje vrednosti. Za pripomočena pisma v tuzemstvu naj se rabita dve znamki po 75 par, a za frankiranje priporočenih pisem v inozemstvo znamko po 2 dinarja. Na dopisnice privatne izdaje naj se prilepi znamka po 25 par v tuzemstvu, za navadna pisma v tuzemstvu 50 par, v inozemstvu pa za 1 dinar.

Avtonomlet zaplenjen. Včerajšnja zbirala Prepeluhovega «Avtonomista» je vohar zaradi hujšakajočega članka «Naša diplomacija» zaplenila.

Nov teden «Naša vasa» prične v našem izdajstvu v Celju dr. Novčan. List bo glasilo Avramovičeve poljedelne stranke.

Proti zobotehnikom - tujem. Kakor je poročila iz Beograda, se vsjem zobotehnikom, ki so tuji državljani, odvzame koncesija po odredbi ministrstva za narodno zdravje. Udrženje zobotehnikov je storilo korake, da se postopanje proti zobotehnikom-tujem ustavi.

Mleko za Ljubljano. Iz mestnega magistrata nam poročajo: Da se olajša in poceni dovoz mleka iz bližnje okolice v Ljubljano, namerava mestna mlekarica v najkrajšem času organizirati pobiranje mleka po okoljskih vaseh. Pobiranje se so vršilo stalno pozimi in poleti in je prej kmetovalcem težje vasi stalno vnovevanje celega njihovega mlečnega pridelka pod najugodnejšimi pogoji zagotoviti. Skupine vasi za posamezne vozniške bi bile približno sledeče: 1.) Hrušica, Dobrunje, Zadržor, Sostro, Kašelj, Zalag, Zdobrova, Hrasnje, Smartno, Tomačevje. 2.) Dvorko, Dol, Berčevo, Pata, Dragonec, Podgorica, Sv. Jakob, Načgorica, Črnuče, Ježica, Stožica, 3.) Gameljne, Smartno, Vižmarje, St. Vid, Dravice. 4.) Kozarje, Sučja, Dobrova, Podsmreka. Po posameznih večjih vaseh se organizirajo nabiralnice, ki bodo zbrano in prekušano mleko izročale voznikom. Posamezni posestniki, oziroma vozniki, kakor tudi osebe — najboljše ženske — ki bi prezele nabiranje po posameznih vaseh, naj bi jimpreje zglasilo v Mestni mlekarici, Vojaška ulica št. 10. Delo in zaslužek so stalno poletni kakor pozimi.

Izobrazba babic. Za letošnji babiški letni tečaj na državni babiški šoli v Ljubljani se je prijavilo nad 100 prosilk, prejeti pa jih je bilo mogoče samo 40. Pri sprejemu se je oziralo v prvi vrsti na prosilke iz onih okrajnih glavarstev, sicer primanjkuje izučenih babic, posebno na Prekmurje in brežiški okraj. Internat je nastavljen v nekdanji priškolni in hna ovestora za 80 postelj. Večina učenek doiva v internatu poleg brezplačnega stavljanja tudi brezplačno hrano. Ker je upravičeno upanje, da pride azil na štati poti kmalu v let Zdravstvenega odredka, bo mogoče prihodnje leto boljše preskrbeti za babiški naraščaj. Tudi z ozirom na odgojo dobrih, na modernem tavodu izučenih babic je nujno potrebno, da pride ljubljanski porodniški oddelek čimprej v zadostno, njegovim namenom odgovarjajočo prostore.

Društvo stanovanjskih najemnikov za Slovenijo s sedeštem v Ljubljani, oporja, da se vrši prihodnja javna odobora seja v sredo dne 9. novembra 1921 ob 20. uri v mali dvorani «Mestnega doma». Društvena pisarna daje članom dnevno od 18. do 20. ure informacije Sv. Petra mesta št. 12, pritiščno desno.

Sestanek zastopnikov obrtnih društev in obrtništa je bil v nedeljo dne 6. novembra dopoldne na magistratu v Ljubljani. Sklical ga je predsednik Zveze obrtnih društev gospod Franchetti. Sestanka so se udeležili zastopniki raznih obrtnih društev in posamezni obrtniki iz Kranjske in Stajerske ter se posvetovali o ustanovitvi čim boljše obrtniške organizacije. Izvoljen je bil poseben odbor, ki ma na Kranjskem in Stajerskem storiti potrebne priprave ter sestaviti pravila

nove organizacije, nakar se bo sklical v najkrajšem času ustanovni občni zbor.

Mestna zastavljavnica v Ljubljani ima tomesedno dražbo marca 1921 zastavljajnih predmetov dne 10. novembra popold.

Na Dobri je tamošnji nadučitelj g. Šmid osnoval nedeljsko kmetijsko šolo, v kateri se poučujejo predmeti iz kmetijstva, posebno kmetijske računsivo, šivanje itd. Sporodno a to šolo deluje javna ljudska knjižnica.

Cvetični dan v Celju v korist savinjski podružnici SPD, ki se je vršil v nedeljo, je prinesel 5000 K čistega dohodka.

Čevljarški kongres v Kranju. Obrtno hranilo in posojilno društvo v Kranju sklicuje na nedeljo dne 13. novembra 1921 ob 9. uri dopoldne v restavracijskih prostorih g. Petra Mayerja v Kranju kongres čevljarjev za Gorenjsko, povodom zaključka strokovnega čevljarškega tečaja v Kranju, ki ga je priredil Urad za pospeševanje obrti kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani. Razpravljalo se bo o splošnem položaju čevljarškega obrtništva ter o snovanju strokovnih in produktivnih zadrug, oziroma njih zvez. H kongresu so vabljeni obrtniki vseh strok.

Jugoslovanska Matica v Ptuj. Povodom narodnega praznika priredi podružnica Jugoslovanske Matice v Ptuj dne 1. decembra slavnosten večer v Društvenem domu. K sodelovanju so povabljeni vsa narodna društva.

Češkoslovaški konzulat v Splitu. Iz Praga nam poročajo, da je konzularni ataše Stanislav Dvorak pridružen v službovanje konzulatu češkoslovaške republike v Splitu.

Prehrana Črne gore. Narodni poslanec za Črno goro g. Andrija Radović je obiskal v soboto ministra za socialno politiko g. dr. Kukovca ter mu predstavil črnogorsko deputacijo, ki je prosila pomoči zaradi pomanjkanja življenjskih potrebščin.

Smrtna kosa. V nedeljo zvečer je umrl nagle smrti v Celju sodni nadsvet-

Štanovanjska tragedija na Poljanski cesti

Gostilničar Anton Jalen zaklaj hišnega gospodarja rač. nadsvetnika Avguščina Zajca.

Umor, kakršnih pozna malo ljubljanska kriminalna statistika, se je zgodil včeraj popoldne v Ljubljani. Najemnik gostilne «Pri Jurju», 57letni Anton Jalen, je šestkrat zabodel z velikim kuhinjskim nožem hišnega gospodarja g. Avguščina Zajca, ki je obležal na mestu mrtev.

Gostilna «Pri Jurju» se nahaja na Poljanski cesti št. 11 na levo v pritličju. Lastnik enonadstropne hiše je bil g. Avguštin Zajc, računski nadsvetnik pokrajinske uprave, star okoli 40 let. V prvem nadstropju stanuje poleg rodbine hišnega gospodarja še prof. I. Puntar s soprogo, v pritličju na desno vdova, gospa Marija Vider s svojo rodbino, dočim so na levi gostilniški prostori Antona Jalea, obstoječi iz dveh sob.

Staro sovraštvo. Gostilničar Anton Jalen je imel po lastni izpovedbi že staro sovraštvo na Avguščina Zajca, ki je izviralo deloma tudi iz političnega nasprotstva. Kot pristaša dveh nasprotnih si strank sta se ponovno sporela. Njegov srk na hišnega gospodarja pa se je še povečal, ko ga je g. Zajc ponovno razdražil z odpovedjo gostilniških in stanovanjskih prostorov, oziroma s povišanjem najemnine. Jalea je vsako tako pismo tako raztogotilo, da je je vedno razkačeno raztrgal. Zadnje pismo, katero je prejel včeraj, pa ga je spravilo popolnoma iz sebe. Jeza, ki se je zbirala v njem, je prikipela do vrhunca in mu diktila strašno misel, katero je tudi udeleštil.

Usodno pismo. V soboto je hišni gospodar g. Zajc poslal v kuverti Vjazemnega podpornega društva gostilničarju Jalemu priporočeno pismo, v katerem mu je naznanil, da se nima vzroka pritoževati nad povišanjem najemnine, ker mu je lahko še bolj poviša. Zajčeva soproga, gospa Milica, ki je dobro poznala, kako vroče krvi je Jalen, je še mozu v šali pripomnila: «Pazi se, da ne dobiš kake steklenice v glavo zaradi pisma!» G. Zajc pa ji je pravno tako smehljaje se odgovoril: «Jalea se pa že ne bojal!» O pismu samem je izpovedal Jalen pri zaslišanju sledeče: «Ko sem prišel okoli 10. ure domov, me je čakalo zopet eno pismo glede povišanja najemnine. Če se ne motim, je prišlo pismo od neke ljubljanske banke ali hranilnice. Tako to, kakor tudi vsa ostala Zajčeva pisma imam shranjena. Zadnje pismo me je spravilo do vrhunca potrtosti in sem se odločil, da Zajca zabodem z nožem, ko pride iz urada domov.

Napad in umor v veži.

Jalen je svoj nesrečni sklep tudi izvršil. Pripravil si je kuhinjski nož, ki ga je zavil v papir in čakal na nesrečno žrtev. Bil je v oni gostilniški sobi, ki ima okno na cesto. Ko je zapazil iz urada prihajajočega Zajca, je stopil v vežo, vzel nož v roko in se pripravil. Navallil je takoj na nič hudega slutečega svojega hišnega gospodarja in ga, ne da bi kaj izpregovoril, zabodel z nožem v prsa. Kako se je pravzaprav izvršil umor, ni jas-

no, ker sta bila takrat morilec in umorjenec sama v veži. Jalen pravi, da je bil tako razburjen, da se ne spominja, kolikokrat ga je zabodel v veži in pozneje, ko je zbežal. Iznenadeni Zajc je bil očividno tako težko ranjen, da se ni mogel braniti. Skušal pa se je vseeno rešiti v stanovanje vdove Vider.

Kaj pripovedule gospe Vider. Težko, ali mogoče tudi že smrtno ranjeni Zajc se je takoj, ko je odprl vrata stanovanja gospe Vider, zgrudil nezavesten na tla. Iz prsi mu je močno curjalo kri. Gospa Vider, ki je zasilila nenavadni ropot, je pohitela v prvo sobo, da vidi, kaj se godi. Nudil se ji je strašen prizor. V mlaki krvi je ležal v smrtnih vzhvilih g. Zajc, poleg njega pa je stal z nožem v roki morilec. Skušala je umorjenca dvigniti in v tem trenutku je Jalen svojo žrtev še enkrat zabodel z nožem. Med tem je pribežala gospa Zajčeva, ki se je glasno hiteč, vrgla s svojimi otročički pred truplo svojega moža.

Aretacija morilca. Vest o umoru se je seveda bliskoma raznesla po Poljanski cesti. Ko je vstopil nadredar Martin Erjavec v vežo, je našel tamkal morilca in ga vprašal: «Kaj ste naredili?» Jalen mu je kratko odgovoril: «Zaklaj sem ga, sedaj pa naredite z mano, kar hočete!» Jalen je bil takoj odveden v policijske zapore in zaslišan.

Anton Jalen je rojen dne 1. januarja 1864. v Klepčih in pristojen v Ljubljano. Po poklicu je krojač. Vendar pa ga ta obrt ni veselila in je pozneje prevzel imenovano gostilno. Pred tremi leti se je poročil že v tretjič. Njegova druga žena je bila teta umorjenca, tako da sta bila celo sorodnika. Sicer je srednje, krepke postave in precejšen čudak. Razburila ga je vsaka stvar do skrajnosti, stanovanjsko vprašanje pa mu je šlo tako na živce, da je že parkrat poprej rekel, da se mora nekaj zgoditi.

Zdravniška in policijska komisija. Gosposodična Pavla, hčerka Vidrove gospe, je pohitela hitro po dr. Kralgherja, ki ordinira v isti ulici, a je ta mogel le konstatirati, da je g. Zajc mrtev. Med tem je prišel s policijsko komisijo tudi že policijski zdravnik dr. Avramović, ki je ugotovil, da je doblj umorjenec šest močnih sunkov z nožem na desno stran prsa. Dve rani sta bili tik pod ključnico, štiri pa nekoliko nižje. Umorjenčevo truplo so prepeljali takoj v mrtvašnico, kjer se bo vršila danes obdukcija. Nož, s katerim je bil Zajc usmrčen, je našla policija potem v Jalenovi kuhinji. Bil je zaboden v pepel in še ves krvav. Morilec zatrjuje, da svoje žrtev ni hotel usmrtiti, ampak samo oklati.

Umorjeni Avguštin Zajc

Je bil računski nadsvetnik pokrajinske uprave, tihega in blagega značaja. S svojimi hišnimi strankami je živel v dobrih odnosih in je tudi razburjenega Jalea večkrat miril. Sedanje gostilniške prostore in stanovanje je odpovedal Jalemu že leta 1917. Jalen si je nato kupil hišo v Spodnji Šiški, Planinska cesta št. 197. Vendar pa se ni mogel vseliti v svojo hišo, ker ni mogel spraviti iz nje prejšnjih strank. Leta 1920, je moral hišo zopet prodati, ker ni mogel plačati dolg. Zajc zapušta vdovo, gospo Milico in tri nedolietne otroke: Majdico, Jožico in sinka Marijana.

TRGOVINSKI ODNOSAJI Z ITALIJO.

Moratorij — Zabrana uvoza živine.

Italija kaže zopet prijazno lice. Tako vsaj izgleda iz razgovora italijanskega poslanika Manzoni za urednikom beogradske «Politike», o čemur smo že poročali in iz razgovora Manzoni za beograjskim dopisnikom zagrebških «Novosti» dne 5. novembra. Iz slednjega razgovora, ki je važen iz gospodarskih oziror, posnamemo sledeče Manzonijeve izjave:

«Pred desetimi dnevi je predložilo italijansko trgovinsko ministarstvo italijanskim izvoznikom, trgovcem in trdkam in zbornici v proučevanje predlog o podaljšanju roka za plačila trgovcev iz Jugoslavije. Ta predlog je napravilo ministarstvo pravdočasno, uvideli, v kakih nestalnih prilikah se nahaja jugoslovanska valuta. Zainteresirane so tudi banke in je zelo verjetno, da bo vaš finančni minister dr. Kumanudi naletel v Milano na zaupljivi odziv italijanskih grostov in izvoznikov, in to toliko prej, ako tudi italijanski izvozniki ne bodo predvidevali trenutnega plačanja in osebnih obveznosti. Morda je obžalovanja vredno, ker ni osnovana jugoslovansko-italijanska banka, ki bi mnogo pripomogla k regulaciji takšnih zadev med vama in našo državo.

«Kar se tiče zabrane uvoza vaše živine v Italijo» izjavlja Manzoni, «se je to neoprijeto občutilo tudi v italijanskih gospodarskih krogih. V beograjskem časopisu se je ta zabrana krivo tolmačila, češ da hoče Italija uporabljati iste mere, kakršnih se je posluževala nekdanji bivša Avstro-Ogrska napram Srbiji. Sicer pa je treba omeniti sledeče: Ker se je ugotovilo več slučajev kužnih bolezni med živino iz Jugoslavije, so se napravili ti preventivni koraki, da se more odobriti organiziranje uvoza žive živine do Trsta, kjer bi se zaklala, ali pa prepeljati do Ankone, Barija ali kakega drugega pristanišča, kjer bi se živina iztovorila in predala v klavnice. S temi merami so bolj oškodovani italijanski konzumenti in italijanski trgovci, ki so nakupovali živino v Jugoslaviji, nego jugoslovanski izvozniki. Treba pa je premisliti, da bo ta zabrana trajala zelo kratke časa in da se bo v najkrajšem času pojavila Italija zopet kot največji konzument vaše živine in največji uvoznik mesa iz Jugoslavije.

Manzoni je besede so prijazne, obenem pa pušča razne izhoda, kot je pač to običajno pri takih razgovorih. V koliko smemo zaupati v dobro voljo Italije, bo pokazal najbližji čas — saj pravi Manzoni, da se bo Italija v najkrajšem času pojavila zopet kot največji konzument naše živine.

Zatvoritev borze, Zagrebška «Riječ» poroča: Kakor doznajvamo, namerava finančno ministarstvo vsled naraščanja tujih valut ukiniti za nekaj časa poslovanje zagrebške in beogradske borze. Nam se zdí ta korak prenagljen — pripominja list — ker bi se pod vtisom te živje hausse vse to v inozemstvu napadno razumelo ter bi popolnoma omajalo zaupanje v kreditno možnost države.

Prepoved prometa z Madžarsko. Prometno ministarstvo v Beogradu je v sporazumu z glavnim generalnim štabom odredilo, da je: 1.) prepovedan izvoz blaga in prehod potnikov na brodovih iz naše države v Madžarsko; 2.) prepovedan tudi prehod preko severne omejeve črte na Donavi in Tisi proti vodi, kakor na naših, tako tudi na madžarskih brodovih; 3.) prehod čez omenjeno črto po vodi navzdol je dovoljen vsem brodom. Pri kompetentnih carinarnicah in policijskih oblastih so ustanovljena za kontrolo pristaniške kapetanije.

Kemične analize pri carinskem blagu. V zmislu odloka Generalne direkcije carin od 29. oktobra 1921 C br. 69.819 so za službene analize carinskega blaga in za izdavanje preizkusnih sprčilcev za tako blago pristojni samo kemični laboratoriji, ki so osnovani pri posameznih carinarnicah.

Pristojbine (takse) na uvozne carinske popratnike. V smislu pojasnila generalne direkcije posrednih davkov v Beogradu znaša pristojbina taksa na uvozne popratnike, ki jih predložijo carinarnicam železniške postaje za carinsko blago, po 0'10 din. od komada, če se prijavlja na uvozni popratnici natančno število komadov (kolijev); če pa se ne prijavljajo število kolijev, znaša taksa skupno samo 0'10 din. Carinarnice imajo navodilo, da smejo sprejemati samo one uprtnice in popratnice, na katerih je poleg oblike, znaka štev. in težine označeno tudi število kolijev dotičnega blaga.

Carine prost uvoz strojnih delov, ki ne dospejo skupaj s stroji. V smislu odloka Generalne direkcije carin C br. 6053/21 je carine prost uvoz strojnih delov, ki ne dospejo skupno s stroji, vezan na predhodno odobritev generalne direkcije carin. V prošnji se mora navesti, kateri in kakšni strojni deli se uvozi in v kakih količinah. Razven tega treba še označiti, na kak način in v katero svrhu se bodo strojni deli vporabljali. Za strojnih dele, ki prihajajo skupno s stroji, tako predhodno dovoljenje ni potrebno.

Dobava lesenih zabojev. Uprava državnih monopolov v Beogradu naznanja, da se vrši 2. decembra t. l. ofortalna licitacija glede dobave 76.800 komadov zabojev iz mehkega lesa. Predmetni vo-

goji so v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani na vpogled.

Proti izvozu svinj iz naše države. Trgovska in obrtniška komora v Zagrebu je predložila na pristojno mesto nujni predlog, da se z ozirom na kritično stanje javne aprovizacije v naši državi zabrani izvoz svinj.

Vagoni vojnega plena in naš izvoz. Udrženje izvoznikov kraljevine SHS je stavilo predlog, da se vagoni vojnega plena, ki še vedno imajo oznake prejšnje Avstrovske, čimprej prebarvajo in označijo z znaki naše države. To vagono zadržuje namreč Italija kot svoje vojni plen, vsled česar se ne morejo uporabljati za izvoz. Ko bi bili prebarvani, ne bi jih smela Italija zadrževati. Na ta način bi se nekoliko odpravilo pomanjkanje vagonov in omogočilo povečanje našega izvoza.

Pooblaščenke banke za promet z devizami in valutami. Za promet z devizami in valutami so nadalje še pooblaščen: Jugoslovanska industrijska banka v Splitu, Beogradska trgovska banka, Češka industrijska banka v Ljubljani, Srbska trgovska banka v Novem Sadu, Hrvatska trgovska in obrtniška banka v Trstu, Mariborska eskomptna banka in filijalke v Ljubljani in v Kranju.

Železniška zveza Kočevje-Stari trg. Vrbovsko po Klodičevem kompromisu.

Dne 5. novembra se je vršil v Kočevju sešatek zaupnikov, interesentov itd. za železnico po kompromisu gospodov inž. Klodiča in Horvata. Sestanka se je udeležil tudi zastopnik glavnega odbora iz Ljubljane, ki je imel nalogo strokovno tehnično popisati to železniško zvezo in razložiti tudi njo gospodarski pomen. Udeležba je bila skromna.

Francija zabranila uvoz živine. Po poročilu Trgovske in obrtniške zbornice v Zagrebu je zabranjen v Francijo uvoz goveje živine, svinj in ovc. Dovoljuje se le uvoz salam, suhega mesa in ostalih mesnih izdelkov.

Borza

Zagreb: Danes je bilo na borzi jako živahno trgovanje z delnicami. Močnejši papirji so se pričeli s starimi cen in so se prilagodili sedanjim vrednostim našega denarja. Posebno živahno je bilo povpraševanje po Prasketedion. Delnice so se prodajale najprej po 6000 in so potem naglo poskočile na 6500. Hrvatska eskomptna se je v velikih količinah kupovala po 750 in se je dvignila na 870, pozneje pa je zopet oslabela na 820 — 825. Trgovanje z devizami in valutami je bilo popolnoma pod vtisom vesti, da je padla naša krona v Curihu na 1.45. Milan se je skokoma dvignil na 1680, a ni bilo dobiti blaga niti za 1700. Praga je porasla 450, a ni bilo blaga. Devize: Berlin 158 — 160, Milan 1640 — 1680, London 1500 — 1620, Pariz 2900 — 2950, Praga 425 — 450, Svica 7000, Dunaj 6 — 6.50, Budimpešta 38.75 — 39.50, valute: dolarji 380 — 411, napoleoni 1500, marke 160.

Trg. obrtna banka 240 — 270. Hrv. eskomptna banka 750 — 870. Brodaka banka 405 — 410. Jadranska banka 1550 — 1620. Jugoslovanska banka 505 — 520. Ljub. kreditna banka 925 — 950. Narodna banka 530 — 545. Prasketedion 6000 — 6500. Rečka pučka banka 540 — 600. Slov. eskomptna banka 600 — 630. Srpska banka 715 — 720. Dubr. par. družba 4700 — 4800. Goranin 610. Gutman 1600 — 1650. Nar. šumska industrija 600 — 620. Naškiška industrija drva 550. Slavonija 700 — 740.

Beograd, valute: dolarji 95, marke 41, leji 51, levi 47, devize: Praga 102, Dunaj 1.50, Berlin 40, Milan 412, Budimpešta 9.50.

Dunaj, devize: Zagreb 1525, Berlin 2900, Budimpešta 610, Bukarešta 2750, London 22.500, Milan 21.500, Newyork 5800, Pariz 41.500, Praga 5.800, Varšava 185, Curih 107.000, valute: dolarji 3750 marke 2350, funti 22.200, francoski franki 41.200, lire 21.200, dinarji 6.000, poljske marke 180, leji 2850, švicarski franki 108.500, češke krone 5.800.

Curih, devize: Berlin 1.900, Newyork 5.36, London 21.15, Pariz 89.55, Milan 22.50, Praga 5.60, Budimpešta 0.55, Zagreb 1.35, Bukarešta 2.50, Varšava 0.21, Dunaj 0.17, žig. krone 0.12.

Praga, devize: Dunaj 1.25, Berlin 35.60, Zagreb 23.10, Budimpešta 10.72, Pariz 739.50, London 98.50, Curih 1847, avstrijske žigosane krone 1.25.

Vremensko poročilo

Ljubljana 306 m nad morjem.

Dan	Čas opazovanja ob uri	Stanje barometra v mm	Temperatura po C.	Vetrovi	Nebo	Padavina v mm
7. nov.	7. 14. 21.	727.5 730.0 730.2	7.0 8.0 8.1	sl. jvga sl. zap.	dež. d. obl. jasno	32.4

Srednja včerajšnja temperatura 6.1, normalna 8.6.

Vremenska napoved: lipo, sev. vreme

Solnce zahaja ob 6.48, zahaja ob 17.30.

Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra»

Odgovorni urednik Vit. F. Jelenc

Morski ropar

(Le Flibustier des Mers.)

Roman.

Dokler se pa ne pojasni, kaj naj si pravzaprav mislijo o ujeti devici, lei je Tomaž nakazal svojo lastno kaplansko kajuto. Toda posetil je še ni niti enkrat. Prav nič se mu ni žurilo, tudi ni opustil niti jednega ukrepa, potrebnega, da se zaplenjena ladja zasede z novim moštvom. Ti ukrepi so sicer zahtevali največje pažnje in previdnosti. Bitka je bila krvava. Pred napadom na galijono je fregata štela devetdeset in dva mornarja in junaka, od teh jih je pa med bitko padlo trideset, osem jih je bilo pa tako težko ranjenih, ali celo neobvladljivih, da za dolgo časa ne bili podedili v tej bitki vsaj nekaj krvavih srag, je bilo prav malo. Tomažu je ostalo torej le še petdeset in četvero tovarišev. Bil je pa vključ temu odločen, da zaplenjene ladje ne da pod nobenim pogojem iz rok, pa če bi moral zapustiti raje svojo »Lepo podlascio«. Zato je ukazal, da se izžreba iz celega moštva trideset in šest imen, kojih nosilci morajo na zavzeto galijono, opravljat ladijsko službo in povrh dobi galijona izvrstnega Ludovika Guénolé-a za zapovednika. Na fregati mu je tako ostalo le še osemnajst mož. Toda morebiten upor ujetih Špancev mu ni delal mnogo preglaiv. Bili so dobro spravljani. Če srečajo sovražno ladjo, bi s trideset in šest borci na eni ladji in osemnajst na drugi bilo seveda premalo, da bi streljali iz vseh topov na galijoni in fregati. Toda Tomaž se je to pot zanašal, da bo samo že strašna zastava, maloneška zastava v znanih barvah, zadostovala, da ostraši vsakega napadalca, in da se najbrže med holandskimi in španskimi križarkami ne najde predrznih, ki bi se upal v bližino dveh ladij tako bojevitve zuna-

nosti, ki nikakor ni kazala, kako pla-la je posadka. Za enkrat se seveda sploh ni bilo treba bati nikakršne opasnosti. Kakor se dogaja v Antilah čisto, je veter tik pred solčnim zatonom popustil in se končno popolnoma polegel. Za trenutek so vsled popolnega brezveterja vse ladje docela negibne. Galijona in fregata plavata s tokom, druga ob drugi, po gladini, ki je popolnoma zapuščena, kakor daleč sega oko. Zato je Ludvik Guénolé brez vsake nevarnosti smel spustiti čoln in se prepe-ljati z galijono na fregato, da pove-čerja skupno s kapitanom in se z njim še pomeni o raznih potrebnih rečeh. Po tako veliki in lepi zmagi je bilo treba dogovora, kako se zmaga tudi najplodnejše izrabi in plen zagotovi. Oba kapitana se torej sedaj razgo-varjata o vseh možnostih in sred-stvih. Končno se je razgovor skoraj ne-opaženo zaobrnil od važnejših na one zadeve, kakor smo jih zgoraj opisali. Molče gledata sedaj oba, Tomaž Trublet in Ludvik Guénolé, skozi od-prte line na mirno morsko gladino in na nebo, posuto z zvezdami. Luna razliva svoje žarke kakor v potokih srebra na črno vodovje. »Brate Tomaže,« prične Ludvik na-enkrat, »strah in briga me je, da bi te pustil samega v tej deželi, med toliko zloglasnimi in zankrniimi dečki, in da bi šel brez tebe sam v našo lepo Bre-tanjo, kjer je toliko čudežnih cerkva in romarskih poti...« »To ni nič zame,« odgovori Tomaž in strese z glavo. Še vedno so njegove oči obrnjene na morje. Lahen vetrič se sedaj dvi-guje. »Brate Tomaže,« nadaljuje Guéno-lé, »pouzdi se da opravi vse po tvoji želji in da se vrnem semkaj v največji naglici. Upam, da ti prin-ešem dobrih novic, ki jih pričakuješ, in ki ti bodo dovolile, da se vrneš brez strahu ali opasnosti v domovi-no. To je pa gotovo: Res sem doslej

silno trpel po domotožju in res se sedaj neizrečno radujem, da se vrač-am v domovino, in po tvoji zaslugi s tolikimi častmi in bogastvom, kljub temu pa iskreno obžalujem, da se vračamo brez tebe, našega najboljš-šega prijatelja in voditelja, in da bo-mo brez tebe po starl navadi naslo-nili svoje sidro na prag gostilne pred »Velikimi vratni« in brez tebe zaž-gali posvečene sveče v stolnici, ko se bo pela zahvalna služba...« »To ni nič zame,« se oglasi iznova Tomaž. Bil je v tem trenutku ves raznežen in užaloščen, z dvema solzama v svetlih očeh in poln neutешenega hre-penjenja po bretonski domovini, po kateri mu je Guénolé obudil tako ži-ve spomine. Kdor bi ga ta hip videl, bi bil iztežka v njem spoznal prepro-steja, vsakemu nežnemu čustvu tu-geja, divje junaškega korzarja in ka-pitana Tomaža Trubleta, pred kate-rim so se sovražniki bolj bali, kot pred vsemi viharji in brodolomi. * * * Kmalu potem se vrne Ludvikov čoln na galijono. Veter je sveže za-pihal, in čeprav še ni imel prave mo-či, je vendar napel jadra obeh ladij, ki sta izrabljali tudi najmanjši pih-ljaj, da čimprej dosežeta Tortugo. Vkljub temu Tomaž svojemu na-mestniku ni dal več ko baš najpo-trebnejše zapovedi in se sam ni po-kazal na krovu, da nadzira čeprav dovolj preprosto manevriranje. Ostal je v veliki kajuti, se naslanjal s ko-molci na rob line in gledal, kako se oddaljuje poročnikov čoln. V rednih udarcih so udarjala vesla po temni gladini in na belih grebenih valov so se svetlikale čudovite luči... Ko je čoln izginil in ko tudi bosa noge mornarjev, ki so stregli ja-drom, niso več topotale po »Lepi podlascio«, ko se je polegel vsak šum, se Tomaž zravna, sredi gluhega molka, ki vlada po speči ladji, odsto-pi od line, sname svetilko s popreč-nega trama svoje kajute in koraka k

zapahnjentim vratom svoje kapitan-ske kabine. In samo trenutek pomišlja, predno vstopi. 2 Kabina ni bila baš velika. Svetilka jo vso razsvetljuje. Njen žolti blesk se lomi ob štirih lesenih stenah. Po počrnelim stropu plešejo sence. Ba-krena zaklopica na lini se svetilka. Tomaž Trublet neslišno zapre vrata za seboj in dvigne svetilko, da bi bolje videl. Dve stolici, omara, pritrjena v zad-nji steni, in postelja, to je vsa kapitan-ska oprema. Ozko ležišče je brez vsake razkošnosti. Na njem leži ujet-nica in trdno spi, kakor izmučena vsled neprestanega strahu in doživ-ljajev. Roke in noge so jej trdno zve-zane s hrupavim konopcem. Blesk svetilke je ne zbudi. Lepa je. Spanec je zopet uglasil njene poteze, še pred nedavnim spa-čene od gnjeva in groze. Lice izdaja sedaj vso njeno še skoraj otroško, deviško neizkušeno. Kakšnih šest-najst let jej je. Morda tudi manj. Polt ima blesk zlata ali ambre, usta se krožijo v plemenitih lokih, nos kaže krepke poteze in občutljive no-zdrvi, lasje so črni kakor ebanovina, z modrim kovinastim bleskom. Vse to pa zopet jemlje licu vso otroško nedolžnost in mehko milobo. Tomaž ogleduje sedaj svojo jetnico v bliži-ne. Dolgo gleda speči devici v obraz, ki odseva vedro, vase zaupajočo energijo. Tomaž iznova premišlja v dvomu: Je-li to dekle navadno po-zemsko bitje, hči žene in moža, ali pa toliko vidne močne volje ne izha-ja iz katerekoli vragolije ali čarovni-štva? Mehanično pogleda Tomaž v leseni križ, obesen nad posteljo, jedi-ni okrasek se sicer popolnoma praz-ne kabine. Pri vznožju križa je pri-bita školjka z blagoslovljeno vodo. Tomaž je v školjko vsak dan prilil nekaj kapljic posvečene vode iz mor-narske steklenice, ki mu jo je iz po-sebne naklonjenosti še pred odhodom

z doma posvetil prevzvišeni škof go-spod Nicolas Pavillon v Saint-Malo. Pod božjim razpelom in v bližini ta-ko posvečene vode bi pa ženska ne spala tako mirno in trdno, če bi bila v zvezi s hudičem! Iz pretrane pre-vidnosti še pomoči Tomaž dva prsta v posvečeno vodo in poškropi nekaj kapljic speči devici v obraz. Ona se sicer nekoliko zdrzne, toda niti ne zavzdihne. Če bi bila v hudičevi obla-sti, bi se morala pod vplivom posve-čene vode vendar zviti, kakor da si jo osmoli z žarečim železom! Ne, nikakršnega dvoma več! Dokazano je, da ujetnica nima prav nič hudi-čevega v sebi! To vrne Tomažu naenkrat ves po-gum, da težko položi svojo roko na nežne rame. Deklica se sunkoma zbudi in šine pokonci, ne da bi krič-nila. Očividno ne spada v ono vrsto ženščin, ki pri vsaki priliki cviliijo ali kriče. Zvezani roki jej jemljeta gibč-nost, vendar se jej posreči, da se opre na komolce. Sedaj srepo upra-suje oči v Tomaža, ki iznova vzne-mirjen izprva ne ve, kaj naj reče. Zato molči precej časa. Končno izpregovori. S svojim trdim maloneškim glasom, ki so ga viharji in boji napravili še tršega, vpraša: »Kdo si? Kako se zoveš in odkod si doma? Odkodi prihajaš in kam si bila namenjena, ko sem te ujel?« Toda deklca mu ne odgovori, am-pak ga samo mirno motri. Čez minuto nadaljuje Tomaž: »Kako ti je ime?« Ona molči. Tomaž ponovi, to pot glasneje: »Ali me ne razumeš?« Ona niti ne gibne z glavo. Niti da, niti ne. Nekaj sekund je Tomaž v zadregi. Potem se pa domisli in zarenči: »O, seveda me razumeš, saj si mi poprej celo odgovarjala...« Potem pa se iznova zbudi njego-va radovednost, da jo vpraša: (Dalje)

Priporočamo domačo tvrdko:	Mali trgovski in obrtni oglašnik.	Izkaži poljubno. Vsebo objava 4 K.
Skladišča: Balkan, d. d., Dunajska c. 33. [d. p.]	Kleparstvo: T. Korn, Poljanska cesta 8.	
Spedicijska: Balkan, d. d., Dunajska c. 33. [d. p.]	Seliškar Ivan, urar, Ljubljana, Rožna dolina 10. Vsako popravilo izvršujem točno in ceno.	
Trgovine: L. Mikuš, izdelovanje dežnikov, Mestni trg 15.	Brusovnica: Vekoslav Vanino, Stari trg.	
Derenda Fran, konfekcijska, manufak-tara na debelo, najnižje cene, Emon-ska cesta 8.	Ure, zlatnina in srebrnina, Ivan Pakiž, Stari trg 20.	
Mehanična delavnica: [d. p.] Bar Franc, Cank. nabr. 5. Tel. 407.	Obлека, perilo, različna drobnarija, Fran Kraškovič, Stari trg št. 22. Nizke cene.	
Puškarji: Kaiser F. K., Selenburgova ul. 6.	Modna trgovina Peter Sterk, Stari trg 18. Nizke cene.	
Pisalni stroji: [d. p.] Bar Franc, Cank. nabr. 5. Tel. 407.	Trgovina z mešanim blagom J. Lenčar, Sv. Petra cesta 36.	
Razmnoževalni aparati: [d. p.] Bar Franc, Cank. nabr. 5. Tel. 407.	F. Fajdiga sin, zaloga pohištva, Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 7. Ustanovljena l. 1879.	
M. Schubert, Kongresni trg.	A. Fuchs, trgovina z zlatnino, srebr-nino, urami itd. Selenburgova ulica.	
Modistka Iva Siler, Kongresni trg 6.		

Gospodinjé kupuje edino le „Adria“-pečivni prašek in vaniljin-sladkor, ki se prodaja v korist Jugoslovanske Matice in kola Jugoslovanskib Sester. 1839

Išče se postrežnica za eno uro dnevno. Ljubljana, Vojvode Mi-lana, št. 23, pri-tišje. 1834

Mlad državni upokojenec išče primerne pisarniške ali slične službe. Cenjene dopise ali vprašanja upravi „Jutra“. 1835

Rabim 50 tisoč kron za dobro idočo obrt proti dobrimi obrestim. Cenjene ponudbe pod „50 tisoč kron“ na upravo „Jutra“. 1836

Sprejme se več učencev za poučevanje glasov rja po naj-novejši metodi. Ponudbe pod „Glasovir“ na Aloma Company, anončna družba z o. z. Ljubljana, Kongresni trg 3. 1837

1000 K nagrade dobi kdor odda mesečno sobo meblvano ali nemeblvano, s posebnim vhom, s hladnim, bolj sitiranemu go-spodu. Ponudbe je poslati na gosp. Frano Japelj, Ljubljana, Ravnikarjeva ulica 10. 1831

Iščeta se skladiščnik za les in delovodja za žago (polnofermenik). 1839

Oba morata biti svoje stroke popolnoma vešča in dobra manipulant.

FRANC DOLENC, lesna industrija, Škofja Loka.

Inženier dr. Miroslav Rasal

oblastveno poverjen staveben inženier Ljubljana, Hiltnerjeva ulica št. 7.

Specijalne stavbene podjetje za betonske, železobetonске in vodne sprudbe.

Izrada vodnih sil.

Takoj se sprejme pod ugodnimi pogoji v najem gostilna in bufet v mestu ali na deželi.

Cenjene ponudbe naj se pošljejo upravnistvu „Jutra“ pod „Gostilna“. 1826

L. Mikuš Ljubljana Mestni trg 15

izdelovatelj dežnikov Na drobno! Na debelo!

Zaloga sprehajalnih palic. 1657 Popravila točno in solidno!

Lesteneec (Luster) zelo lep, trioglat, se proda. Povpraša se v upravnistvu „Jutra“.

Nekoliko vagonov jabolk se proda. 1840

Ljudevit Rosenberg, Čakovec.

Moško športno perilo, dokolenke, nahrbtniki, čepice itd. 1635

C. J. HAMANN Mestni trg 8.

Ustanovljeno 1866

Po nizki ceni: 1699

nova dvokolesa, otroški vozički, kivalni stroji, tudi malo rabljeni.

F. BATJEL, Ljubljana, Stari trg št. 8. Karlovška cesta št. 4.

SPEDICIJSKA TVRDKA

Ludovik Ševar v. **Zobotehnica**

NA RAKEKU izvršuje najhitreje vse v to stroko spadajoče posle, tudi ocarinjenje. 1785

ERJAVEC & TURK 1771 „pri Zlati lopati“

trgovina z železnino (prej Hammerschmidt)

Ljubljana, Valvazorjev trg št. 7 nasproti križevniške cerkve.

Zaloga cementa in karbida.

Svetovna vojna v pesmi in slikah, I. in II. zvezek. Cena posameznemu zvezku 4 krone. Dobiva se pri kolporterjih, v trafikah in v upravi „Domovine“ Prešernova ulica, nasproti glavne pošte.

OBRTNA BANKA V LJUBLJANI

si dovoljuje javiti, da je prejela od Ministrstva financ

dovoljenje za poslovanje z devizami in valutami

v zmislu novega pravilnika z dne 25. septembra 1921.

Naročila za nakup in prodajo izvršuje najkulantneje.

V Ljubljani, 7. novembra 1921. 1838